

Swarzędzki alfabet historyczny Antoniego Kobzy

Skorzęcín (fragmenty)

W bogatej historii Wielkopolski zdarzało się, że w wyniku wojen, głodu i chorób spadała drastycznie liczba mieszkańców miast, a wsie nierzadko zanikały całkowicie. Niektóre z nich odradzały się dzięki osadnikom sprowadzonym przez właściciela ziemskiego, ale niektóre przestawały istnieć i stosunkowo szybko zapominano nawet jakie było ich położenie. Tak było na przykład z Sułowem. Opisywany tu Skorzęcín zanikł na początku XXI wieku, a przyczynami tego faktu nie były wojny, zarazy, głód czy akcja przesiedleńcza władzy państwowej. Siekierki zanikły ponieważ młodzi mieszkańcy nie widzieli tu dla siebie żadnej przyszłości, nic ich tu nie trzymało. Po zdobyciu wykształcenia osiedlali się w Poznaniu lub innych miastach, a tu już nie wracali. Wieś przestała istnieć.

Położenie, nazwa

Wieś Skorzęcín zanikła na początku XXI wieku. Położona około 8 km na północ od Swarzędza z lekkim odchyleniem na wschód i 11 km na południowy wschód od Murowanej Gośliny, należała do gminy Pobiedziska, ale w pobliżu granic gminy Swarzędz. Skorzęcín od czasów średniowiecza znajdował się w obrębie parafii Wierzenica, a ponadto, należał do rozległego majątku cysterek w Owińskach skonfiskowanego przez państwo pruskie w 1798 r. Ostatecznie został odziedziczony przez Ludwika v. Treskow mieszkającego w Wierzonce. ...

Kurzencin przeistoczył się w Skorzęcín w ten sposób, że przyimek „z” w wyrażeniu z Kurzencina w mowie potocznej przeistoczył się w „s” i przyłgnął do nazwy wsi tworząc skurzęcín (Skurzencin), a samogłoska „o” pojawiła się w miejsce „u”. ...

Dzieje wsi do czasu uwłaszczenia chłopów

Skorzęcín był pierwotnie własnością księżęcą, a około 1170 r, razem z innymi dobrami został nadany przez Mieszka Starego Kawalerom św. Jana w Poznaniu. W 1238 r. książę Władysław Odonic zatwierdził nadania dla joannitów poznańskich uczynione przez

Mieszka Starego i jego syna, Władysława Laskonogiego....

Wieś przeszła we władanie klasztoru w Owińskach w drugiej połowie XIII wieku, ale już w pierwszej połowie XIV wieku z powodu problemów finansowych została sprzedana razem z Barcinkiem po zaniżonej cenie braciom będącym dziedzicami Kowalskiego ...

Na trudną sytuację klasztoru zmuszonego do niekorzystnej dla siebie sprzedaży części dóbr, zwrócili uwagę króla dostojnicy: biskup poznański Jan i arcybiskup gnieźnieński Janisław.

Rozumiejąc położenie zakonnicy król Kazimierz Wielki odkupił Skorzęcín i Barcinek od nowych właścicieli (Boguchwała, Piotrka, Prandotę i Symeona) i ponownie nadał je cysterkom. Przywilej poświęcił w 1340 r. arcybiskup gnieźnieński Janisław.

Od tej pory Skorzęcín znajdował się w rękach cysterek aż do konfiskaty majątku przez Prusaków w 1798 r. ... W końcu XIV w. klasztor lokował wieś według prawa niemieckiego. ...

Fragmentaryczną wiedzę o mieszkańcach czerpiemy z zachowanych sprawozdań o podatkach dla króla w końcu XV i w XVI wieku. ...

W 1509 r. we wsi było prawdopodobnie siedmiu półłanowych kmieci oraz sołtys z 1 łanowym gospodarstwem. W 1510 r. kmieci było sześciu. W 1553 pobrano podatek od 2

Artykuły o dziejach poszczególnych miejscowości są fragmentami obszernego opracowania pt. „Dzieje wsi okolic Swarzędza. Szkice do historii powiatu poznańskiego”. Ich autorem jest znawca naszej historii, pan Antoni Kobza.

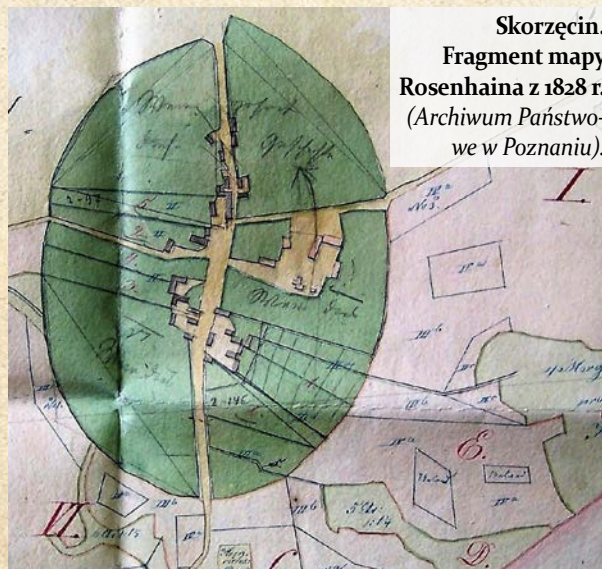
Dotychczas przedstawiliśmy historię następujących miejscowości: Barcinek, Bogucin, Dębogórę, Garby, Gortatowo, Gruszczyn, Janikowo, Jasin, Karłowice, Katarzynki, Kobylnica, Kowalskie, Kruszewnia, Łowęcín, Mechowo, Paczkowo, Puszczkowo-Zaborze, Rabowice, Sarbinowo, Siekierki, Sokolniki Gwiazdowskie, Wierzenica, Wierzonka i Zalasewo. Niektóre, przedstawiane wsie znajdują się, co prawda, poza granicami gminy Swarzędz, ale w swej historii posiadały ze Swarzędzem różnorodne powiązania gospodarcze, kulturalne, społeczne i administracyjne. Stąd wliczane są do tak zwanej ziemi swarzędzkiej.

pół łanów kmiecych oraz od 1 łana sołtysiego i 1 karczmy. W 1563 r. podatki zapłacono od 2 i pół łana uprawianej ziemi, 1 łanu sołeckiego oraz od 3 i pół łanów opustoszałych. ...

Wszelkie bliższe dane o Skorzęcínie w wiekach XVII i XVIII zaginęły wraz z większością dokumentów archiwum cysterek z klasztoru w Owińskach. Przetrwwały nieliczne dokumenty, w tym kontrakt na dzierżawę Skorzęcína zawarty przez Gurowską, księżkę klasztoru cysterek z Julianem i Elżbietą Zakrzewskimi. ...

Klasztor zagwarantował sobie w umowie, że oddając wieś po upływie okresu dzierżawnego Zakrzewscy muszą oddać wszystko w takiej samej ilości. Zastrzeżono też, aby dzierżawca nie nakładał na chłopów dodatkowych obowiązków względem dworu, a jeśli zajdzie taka potrzeba to, aby chłopci za dodatkową pracę zostali odpowiednio wynagrodzeni. ...

Po trzecim rozbiórze Rzeczypospolitej dobra klasztoru zostały skonfiskowane przez króla pruskiego, a następnie sprzedane w swej większości nowemu właścicielowi, którym był Otto Sigismund v. Treskow. Nie wiadomo jednak, czy Skorzęcín

Skorzęcín.
Fragment mapy
Rosenhaina z 1828 r.
(Archiwum Państwowe w Poznaniu).

Skorzęcín. Krzyż na rozstajach (fot. Antoni Kobza).

od razu wszedł w skład jego majątku czy może później został dokupiony. ...

Wieś przeszła na własność Ludwika Augusta v. Treskowa w czerwcu 1826 r. w wyniku dziedziczenia po ojcu Otto Sigismundzie zmarłym w 1825 r. ...

Składała się wówczas z: folwarku dworskiego z budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, sześciu małych gospodarstw (zwanych pół rolniczymi) oraz dziewięciu gospodarstw komorniczych. ...

Uwłaszczenie chłopów

Gospodarstwa pół rolnicze objęte regulacją (czyli uwłaszczeniem) trzymali: Michał Jarzębowski, Stanisław Kędzióra, Jan Kosmowski, Maciej Wiśniewski, Wawrzyn Ławniczak i Antoni Zakrzewski. W 1826 r. ostatni z wymienionych, za zgodą dziedzica przejął gospodarstwo z prawem do regulacji od Kacpra Niemiera.).

Uwłaszczenie nie objęło komorników, którzy niezadowoleni z wykluczenia wytoczyli proces Ludwikowi v. Treskowi, bowiem to on jako właściciel Skorzęcína, decydował kto zostanie objęty reformą. ...

Poszczególni włościanie otrzymali: Michał Jarzębowski (na mapie posesja nr I) – 154 morgi 107 pr. kw. (ok. 38 ha); Maciej Wiśniewski (pos. nr II) – 67 m. 14 pr. kw. (ok. 17 ha); Jan Kosmowski (pos. nr III) – 74 m. 147 pr. kw. (ok. 18 ha); Antoni Zakrzewski (pos. nr IV) – 73 m. 87 pr. kw. (ok. 18 ha); Stanisław Kędzióra (pos. nr V) – 70 m. 21 pr. kw. (ok. 17 ha); Wawrzyn Ławniczak (pos. nr VI) – 75 m. 84 pr. kw. (ok. 19 ha). ...

W zamian za nadaną ziemię, zlikwidowaną pańszczyznę oraz inne powinności wobec dworu, gospodarze zobowiązani zostali do płacenia właścicielowi wsi rocznego czynszu w dwóch równych ratach. Pierwsza rata na św. Wojciecha, a druga na św. Marcina. ...

Czynsz mógł zostać w całości okupiony (wykupiony) za kwotę 25 talarów płaconą przez okupnika za każdego talara czynszu. ...

Sądowe podpisanie układu nastąpiło przez zainteresowanych w Wierzoncu dnia 4 listopada 1830 r. Wśród gospodarzy zabrakło Stanisława Kędziory, który zmarł

w międzyczasie i układ podpisywał jego syn Franciszek wyznaczony przez dziedzica na głównego gospodarza. Zmarł również Wawrzyn Ławniczak nie posiadający dzieci i gospodarstwo odziedziczyła i umowę podpisała wdowa Marianna Ławniczak z d. Matuszczak. ...

Wieś i mieszkańcy do końca I wojny światowej (1918 r.)

Zmiany w wielkości Skorzęcína pod względem ilości budynków mieszkalnych i liczby mieszkańców obrazują zestawienia statystyczne. ...

W księgach parafialnych z 1821 r. widnieje nazwisko mieszkańca Skorzęcína – Kasper Ziętkowiak, który występował w roli ojca chrzestnego Michała Burczyńskiego z Uzarzewa.

W 1843 r. w Skorzęcínie znajdowało się 14 domów i 129 mieszkańców. Katolicy należeli do parafii w Wierzenicy, a ewangelicy do Murowanej Gośliny.

W 1856 r. w ogłoszeniu urzędowym wymieniono Barbarę z Mańków Jarzembowską, po drugim mężu Okupniak. ... Do lat osiemdziesiątych XIX w. wieś zmniejszyła się zarówno pod względem ilości domów, których było siedem jak i liczby mieszkańców – 52 osoby (20 kobiet), w tym 30 katolików (Polaków) i 22 ewangelików (Niemców). ...

W 1886 r. odnotowano mieszkańca Skorzęcína – Bartłomieja Rozwadowskiego, który ofiarował 1 markę na Towarzystwo Czytelni Ludowych. ...

Parę lat później (1891 r.) domów było 6 przy dalszym spadku liczby mieszkańców, która wynosiła 48 osób, w tym 22 kobiety. Sołtysiem był wspomniany Fredrich Gotlieb. ...

Rok 1900 w Skorzęcínie przyniósł dalszy spadek liczby ludności do 43 osób.

Wieś została przeniesiona z obwo-du policyjnego w Owińskach do obwo-du w Swarzędzu. ... Katolicy (39 osób) należeli do parafii w Wierzenicy, a ewangelicy (9 osób) do parafii w Jerzykowie. W pobliżu wsi znajdował się cmentarz ewangelicki. ...

W 1893 r. zmarł Gotlieb Fredrich i komisarzem przedstawicielem Skorzęcína

został jego syn Carl Bruno, a majątek stał się własnością wdowy Otilie Fredrich. ...

W okresie I wojny światowej niemieckie władze zaborcze powołały do wojska ze Skorzęcína czterech mężczyzn: Władysława Rosińskiego (zginął na froncie w 1915 r., miał 21 lat), Stanisława Rosińskiego (powrócił z francuskiej niewoli), Walentego Krolla (zginął na froncie) i Jakuba Kluszyńskiego (powrócił z rosyjskiej niewoli). ...

W powstaniu wielkopolskim 1918-1919 uczestniczył Franciszek Kędzióra ur. w 1900 r. w Skorzęcínie, s. Stanisława i Marii z domu Bzowa, odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańcym w 1978 r.

Okres międzywojenny, całkowite wyludnienie wsi na początku XXI wieku

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę urzędowo ustalono pisownię nazwy wsi i zmienioną *Skorzencin* zastąpiono polską - *Skorzęcín*. Prawdopodobnie niewielka część mieszkańców narodowości niemieckiej opuściła wówczas Skorzęcín wyjeżdżając do Niemiec. ...

W wyniku wyborów do samorządowej władzy wsi, przeprowadzonych w sierpniu 1923 r. na 3-letnią kadencję, sołtysiem i poborcą podatków został Otto Krenz, pierwszym ławnikiem Michał Kędzióra, drugim ławnikiem Józef Wdowiak, a zastępcą ławników Roman Rociński. ...

W 1926 r. ogólny obszar ziemi należącej do Skorzęcína nie zmienił się i jego rozległość obejmowała grunty o pow. 131 ha, w tym 122 ha ziemi ornej. Większość ziemi znajdowała się w obrębie folwarku należącego do Leopolda Krenza. We wsi znajdowały się także indywidualne gospodarstwa rolne. Nie ma danych, które informowałyby o polskiej własności w Skorzęcínie. ...

Po napaści Niemiec na Polskę we wrześniu 1939 r. okupant zmienił nazwę wsi na *Schanze*. W 1944 r. podczas żniw rozbił się w tym miejscu niemiecki samolot, który wystartował z lotniska w Bednarach. ...

Po wyzwoleniu spod okupacji hitlerowskiej, zgodnie z dekretem o reformie rolnej z września 1946 r., ziemię Krenza jako prywatną własność niemiecką przejęło państwo polskie. Powróciła też polska nazwa *Skorzęcín*. ...

W latach osiemdziesiątych XX wieku w Skorzęcínie żyła już tylko jedna rodzina - Wdowiaków. Zofia zmarła w 1987 r. i we wsi pozostał jej mąż Stefan. W 2005 r. po latach samotniczego życia, wdowiec wyprowadził się ze Skorzęcína do Pobiedzisk.